

SZEMLE

WALTER BERSCHIN-ANGELIKA HÄSE (Hg.)

GERHARD VON AUGSBURG: VITA SANCTI UODALRICI

Die älteste Lebensbeschreibung des heiligen Ulrich

Editiones Heidelbergenses, 24.

(Universitätsverlag C. Winter, Heidelberg, 1993. 441 o.)

1993-ban nevezetes eseményt ünnepelt Augsburg városa és annak katolikus egyházi intézményei: a 973 július 4-én meghalt augsburgi püspököt, Ulrichot 993-ban szentté avatták. A millenniumi ünnepségekre méltóan készültek fel, a reprezentatív kiállítás és katalógus mellett az augsburgi püspökség anyagi támogatásával napvilágot látott jelen kötet is. Tartalmazza az Ulrich-legenda új kritikai szövegkiadását, német fordítását, a legenda későbbi kiegészítéseit, valamint XV. János pápa 993. február 3-án kelt kanonizációs oklevelét.

A magyar kutatók számára elsősorban nem az a tény érdekes, hogy a 993. évi szentté avatás az első a hivatalos római szenttéavatási eljárások sorában, hanem a püspök szerepe a városnak a 955. évi augsburgi csatához kapcsolódó magyar ostroma során. A szöveg Waitz kiadása, valamint Gombos szemelvényei jóvoltából ismert, s könnyen hozzáférhető, most mégis egy megbízhatóbb szövegkiadás birtokába jutottunk. A kiadás a legjobbnak vélt, „A3” siglával jelölt kéziratot követi – Augsburg, Universitätsbibliothek Cod. I. 2. 406., a XI. század első évtizedéből –, amelyet Watz nem is használt kiadása során. Az új kiadás egyúttal ismét felhívja a figyelmünket arra, hogy Gombos katalógusa elkényeztette a hazai kutatást, s lassan a feledés homályába merült, hogy ő csak a magyar vonatkozású részeket adta ki. Gombos még feltüntetési kiadásában, amikor Waitznál oldalakat ugrik, de például a „Magyarok elődei-

ről és a honfoglalásról” c. kötetben olvasható fordítás már folyamatos szöveggént hozza a sokszor oldalnyi távolságban elhelyezkedő részleteket, így a 3. és 13. fejezetekben. (Bár Gombos maga is jelzés nélkül emelt ki részleteket a 3. fejezet végéről.) A csata kimeneteléről kialakult képet természetesen nem változtatja meg a pontos szöveg, azonban nyomatékosan figyelmeztet egy új fordítás szükségességére. A „Magyarok elődeiről és a honfoglalásról” c., több kiadásban megjelent Horváth János-féle fordítást több ponton tetten érhetjük, amikor az Gombos összevont kiadását követi, s annak megértését apróbb fordítói pontatlanságokkal nehezíti meg. Regisztrálhatunk a 12. fejezetben egy félrefordítást – a város épületei helyreállítása helyett erődített házak emeléséről esik szó –, és kisebb pontatlanságokat: Risenensburg helyett Reisenburg, Szt. Walburg helyett szerencsésebb Walburgát írni, a püspök öltöztének a leírásánál lényeges a Sulpicius Severus-féle Márton-életrajz 4. fejezetére való hivatkozás. Megtaláljuk a legenda XV. századi kiegészítései között azt az epizódot, amelyben a püspök Ebenfurtig üldözte a magyarokat, s győzelme helyén templomot alapítottak a tiszteletere.

Reméljük, hogy a szövegkiadás minél több hazai könyvtárban hozzáférhető lesz s modern kiadásban lesz olvasható immár a legenda egésze.

Veszprémi László